

LICG HUISDIERENBIJSLUITER

DE HANDLEIDING VOOR HET HOUDEN VAN HUISDIEREN

Serie vissen

Zwaarddrager

Xiphophorus helleri

Zwaarddragers zijn populaire vissen voor het tropisch zoetwateraquarium. Het zijn relatief sterke dieren en daardoor ook geschikt voor de beginnende aquariumhouder. Door hun mooie kleuren, hun activiteit en het opvallende zwaard van de mannetjes zijn ze interessant om naar te kijken. Heel apart is dat bij deze vis de vrouwtjes kunnen veranderen in mannetjes!

Kies het juiste dier voor uw situatie: lees vóór het kopen eerst of de zwaarddrager het huisdier is dat u zoekt.

Algemeen

De zwaarddrager is een veel gehouden tropische vis. Van oorsprong komen zwaarddragers uit Mexico, Guatemala en Honduras. Van nature zijn ze overwegend groen gekleurd, waarbij de vrouwtjes een wit-gele en de mannetjes een rode buik hebben. Mannetjes hebben een lange onderste staartvin, het 'zwaard'. De vrouwtjes worden tot zo'n twaalf centimeter lang, de mannetjes blijven wat kleiner en worden tot ongeveer acht centimeter lang, het zwaard niet meegerekend. Zwaarddragers zijn levendbarende tandkarpers. Dit betekent dat de vrouwtjes geen eieren leggen maar deze inwendig uitbroeden. Zwaarddragers worden ongeveer drie tot vijf jaar oud.

Verschillende varianten

Zwaarddragers komen in verschillende kweekvarianten voor. Ze kunnen zwart, groen, rood, geeloranje of gevlekt zijn. Er bestaat zelfs een albino variant. Sommige zwaarddragers hebben extra hoge rugvinnen of lange staartvinnen.

Van nature

Zwaarddragers komen voor in ondiep zoet water zoals warme bronnen, beken en begroeide vijvers en kanalen. Ze eten wormen, insecten en planten zoals algen. Zwaarddragers leven in groepen. Binnen de groep is vaak een hiërarchie aanwezig. Over het algemeen zijn het vreedzame vissen, hoewel mannetjes onderling soms vechten. Zwaarddragers zijn actieve, snelle zwemmers.

Huisvesting

Bij het opzetten, inrichten en onderhouden van een aquarium komt heel wat kijken. In de Praktische informatie over 'het tropisch zoetwateraquarium' leest u hoe u dat aan kunt pakken en worden de gebruikte termen nader uitgelegd.

U kunt kiezen voor een aquarium met alleen zwaarddragers, maar deze vissen zijn ook geschikt om in gezelschapsaquaria te houden met andere soorten. Zwaarddragers maken gebruik van alle waterlagen maar het meest van de bovenste laag. Omdat ze veel zwemmen, mag het aquarium niet te dicht beplant zijn, zeker in het midden moet zwemruimte zijn.

Om zwaarddragers te houden heeft u een aquarium nodig van tenminste 80 centimeter lang. Zorg voor een dekruit, want zwaarddragers kunnen goed springen.

Neem altijd meer vrouwtjes dan mannetjes omdat de mannetjes de vrouwtjes blijven opjagen om te paren. Eén mannetje per tenminste drie vrouwtjes werkt het beste.

Voor zwaarddragers is een watertemperatuur rond 24 graden Celsius het meest gunstig. De pH-waarde (zuurgraad) van het water hoort tussen zeven en acht te liggen. De hardheid van het water moet tussen tien en twintig DH liggen. Een waterfilter en verlichting horen ook tot de basisuitrusting van het aquarium.

Hoewel de vissen genoeg zwemruimte nodig hebben, is het wel verstandig om voldoende planten in het aquarium te zetten. Deze doen dienst als schuilplaats voor de jonge visjes en helpen de waterkwaliteit op peil te houden.

Verzorgen en hanteren

Dagelijks moet u de vissen even bekijken om te zien of ze gezond zijn. Controleer ook de watertemperatuur en verwijder eventuele voedselresten. Haal elke week losse plantenresten weg.

Test geregeld het water met testsetjes die u in de dierenspecialzaak kunt kopen. Belangrijk zijn daarbij vooral de zuurgraad (pH), de hardheid en de hoeveelheid ammonium, nitriet en nitraat. Bij een goed werkend filter zijn ammonium en nitriet niet meetbaar aanwezig. Nitraat kan het gemakkelijkst uit het water worden verwijderd door water te verversen. Ververs daarom regelmatig, afhankelijk van de gemeten waterkwaliteit. Een richtlijn voor zwaarddragers is om elke twee weken ongeveer een derde van het water te vervangen.

Maak het mechanische deel van het filter regelmatig schoon door te spoelen in het oude aquariumwater. Maak indien nodig de ruiten schoon met een magneetveger, een krabber of filterwatten.

Gebruik attributen die voor het aquarium bestemd zijn, zoals een emmer en schepnetje, alleen voor het aquarium en niet voor andere huishoudelijke activiteiten. Was altijd uw handen nadat u met het aquarium bezig bent geweest. Gebruikt u een hevelslang, zorg er dan voor dat u geen water binnen krijgt. Sommige visziekten zijn ook besmettelijk voor mensen.

Voeding

Zwaarddragers zijn alleseters, dus u kunt ze voeren met allerlei soorten voer droogvoer, diepvriesvoer zoals *Artemia* (pekelkreeftjes, goed geschikt voor kleine zwaarddragers) en levend voer zoals watervlooien, *Tubifex* of muggenlarven. Laat diepvriesvoer wel eerst ontdooien. Voor de pasgeboren visjes verkruiemt u het droogvoer of geeft u stofvoer. Zwaarddragers hebben ook groenvoer nodig zoals algen, eventueel gedroogd.

Voer zoveel als de vissen in één tot twee minuten op hebben. Voerresten moeten verwijderd worden omdat ze het water vervuilen. Bewaar het potje droogvoer niet op de lichtkap van het aquarium, want dan wordt het te warm en gaan de vitaminen verloren.

Voortplanting

Bij de zwaarddrager is er een duidelijk onderscheid tussen mannetjes en vrouwtjes. Het lichaam van het mannetje is vaak kleiner dan van het vrouwtje, maar hij heeft een tot 'zwaard' verlengde onderste staartvin. Vrouwtjes hebben een afgeronde staart. Bij de mannelijke zwaarddrager is bovendien de aarsvin omgevormd tot een paringsorgaan, het gonopodium, want omdat de zwaarddrager levendbarend is, moet de bevruchting van de eieren inwendig gebeuren.

Zwaarddragers hebben een uitgebreide balts, waarbij het mannetje zijn zwaard krom trekt en zelfs achteruit zwemt. Vrouwelijke zwaarddragers kunnen het sperma opslaan en verdelen over meerdere bevruchtingen. De zwangerschap duurt ongeveer een maand. Zwangere vrouwtjes zijn te herkennen aan een donkere vlek op hun achterlijf. Het vrouwtje krijgt per keer 10 tot 70 jongen. De jonge zwaarddragers zorgen voor zichzelf. Ze hebben wel een verstoppplaats nodig in bijvoorbeeld waterplanten, anders worden ze opgegeten.

Vrouwelijke zwaarddragers zijn na ongeveer een half jaar geslachtsrijp. Bij de mannetjes kan dat langer duren. Soms krijgen de mannetjes pas na meer dan een jaar hun uiterlijke geslachtskenmerken zoals het zwaard en gonopodium. Tot die tijd lijken het vrouwtjes. Daarnaast kunnen vrouwelijke zwaarddragers ook daadwerkelijk in een mannetje veranderen.

Ziekten en aandoeningen

Om uw vissen gezond te houden is het erg belangrijk om te zorgen voor een goede waterkwaliteit en goede voeding. Stress kunt u voorkomen door de vissen zoveel mogelijk met rust te laten en een vast dagpatroon aan te houden. Zet geen soorten bij elkaar die elkaar lastigvallen.

Tekenen van gezondheidsproblemen zijn een doffe of aangetaste huid, geknepen vinnen, een afwijkende lichaamsvorm en een afwijkende manier van zwemmen (bijvoorbeeld schommelend of scheef).

Zwaarddragers kunnen, net als veel andere aquariumvissen, last krijgen van parasieten. Voorbeelden van parasitaire huidaandoeningen waar de zwaarddrager gevoelig voor is, zijn witte stip en fluweelziekte (ook peperstip genoemd). Op de kieuwen kunnen eencelligen en kieuwwormen voorkomen. Deze laatste zetten zich in de kieuwen vast met haakjes, waardoor het weefsel beschadigt en er infecties ontstaan. Ook in de darmen komen parasieten voor, waaronder verschillende wormen en flagellaten.

Bacteriën kunnen diverse visziekten veroorzaken. Columnaris ziekte lijdt vooral tot aantasting van de huid en kieuwen en kan zich snel uitbreiden tot een ernstige ziekte. Het is lastig te behandelen.

Vissen-TBC wordt veroorzaakt door de bacterie *Mycobacterium*. Deze tast de organen van de vis aan. Bij de mens kan deze bacterie zwemmersgranuloom veroorzaken, een ziekte met huidwondjes waar een lange antibioticumkuur voor nodig is. Vissen-TBC kan ook via bevroren voeding worden overgedragen.

Infecties door bacteriën zijn vaak secundair: ze zijn dan een gevolg van verminderde weerstand (bijvoorbeeld door stress), een beschadigde huid of een aantasting van de slijmlaag van de huid door een slechte waterkwaliteit. Een voorbeeld hiervan is vinrot. Belangrijk is dus om niet alleen de aandoening te verhelpen, maar vooral ook de primaire oorzaak op te sporen en te corrigeren.

Vaak kunnen vissen door een snelle behandeling weer herstellen. In de dieren- of aquariumspeciaalzaak kunt u terecht voor algemeen advies over ziekten en mogelijke behandelwijzen. Ook vindt u hier enkele middelen om ziekten te behandelen. Zorg er wel voor dat u lang genoeg doorgaat met behandelen, zodat alle ziekteverwekkers gedood worden.

Er zijn in Nederland ook dierenartsen die gespecialiseerd zijn in vissen. Is laboratoriumonderzoek nodig dan kunt u contact opnemen met het visziektenlaboratorium van CVI in Lelystad.

In de Praktische informatie over 'Ziekten en aandoeningen bij zoetwatervissen' leest u meer over visziekten.

Benodigde ervaring

Voor het op een verantwoorde wijze houden van dit huisdier is geen specifieke ervaring nodig. Zorg er wel voor dat u zich van tevoren goed laat informeren over het opzetten van een aquarium.

Aanschaf en kosten

Zwaarddragers kunt u kopen in de dierspeciaalzaak. Let er bij het kopen van vissen op dat ze uit schone bakken met gezonde dieren komen. Kies de meest actieve vissen. Let erop dat de vissen een mooie schone huid hebben en niet mager zijn. Laat de dieren geleidelijk wennen aan de nieuwe wateromstandigheden, nog beter is het om nieuwe vissen in een quarantainebak te plaatsen.

Een zwaarddrager is een goedkope vis, per stuk bent u enkele euro's kwijt. De opstartkosten van een aquarium hangen af van de grootte van het aquarium en de gewenste techniek. Terugkerende kosten zijn die voor voer, testsetjes, filtermateriaal en energie voor verwarming en licht. Daarnaast kunt u voor kosten komen te staan als er ziekten in het aquarium ontstaan.

Bij het LICG kunt u terecht voor onafhankelijke en betrouwbare informatie over het 'houden van huisdieren'. Door het bieden van deze informatie en het organiseren van campagnes levert het LICG een bijdrage aan verbetering van de gezondheid en het welzijn van huisdieren in Nederland.

Versie: april 2012

Kijk voor de meest recente informatie op www.licg.nl